

A philosophia világirodalma

az 1887. és 1888. évben.

I.

A külföldi bölcseleti folyóiratok rendszeren közölni szokták a philosophia terén megjelent munkák sorozatát. A «Magyar Philosophiai Szemlé»-nek is rendszeres rovatát képezte a bölcseleti munkák jegyzékének időnkénti közlése. Az újabb időben azonban e bölcseleti könyvszemlé a helyszűke miatt más érdekesebb dolgozatok szorították ki. Pótolni óhajtjuk e hiányt azzal, hogy az 1887. és 1888. évben a világpiacon megjelent bölcseleti munkáknak jegyzékét összeállítottuk és ezzel némi szolgálatot véltünk tehetni t. olvasóinknak, kik e jegyzék alapján szellemi szükségleteiknek megfelelő műveket minden nagyobb keresés, fáradság nélkül könnyen megtalálhatják. Szándékunk továbbá a megjelent művek jegyzékének közlése után statistikai táblázatban hű képet adni arról, vajjon mily mérvben vett részt a philosophia az emberi szellem egyéb termékei között, továbbá, hogy a philosophia egyes ágai mily művelésre találtak és végül, hogy az egyes nemzetek philosophiai tevékenysége a közlött könyvszemle alapján minő volt. Megjegyzendőnek tartjuk, hogy a jelzett két év termékei közé soroltuk azon munkákat is, melyek bár az 1886. évet viselik magukon, de ezen év utolsó részében jelenvén meg, tényleg mégis az 1887. évben kerültek könyvpiaconra, nemkülönben azon egyébként csekély számú műveket is, melyek 1889. évi nyomtatási számmal vannak ellátva, de tényleg már az 1888. évben napvilágot láttak.

Az összeállításnál lelkiismeretes pontosságra törekedtünk s ezt bátrak vagyunk a t. olvasó megnyugtatóására hozni föl és nem öndicséretképpen, mert hisz egy könyvszemle összeállítása nem sok szellemi megerőltetésbe kerül, legfőlebb türelem próba az egész; s ha mindemellett mégis egy-két munkaelkerülte figyelmünket, ez a külföldi s pedig az angol, francia, olasz harmadrangu műveknél történhetett meg. Azt azonban sajnosan be kell ismerünk, hogy e sorozat a szláv bölcseleti irodalmat illetőleg hézagos. — A külföldön és nálunk is kevesebb figyelmet fordítanak a szláv, különösen az orosz bölcseleti irodalomra, mint megérdemelné. — Az orosz irodalom minden téren óriási előhaladást tőn az utolsó évtizedekben; bölcseleti irodalma sem hevert parlagon, mint azt azon levelekből láthattuk, miket Karéiew Miklós, a szentpétervári egyetem

történet-bölcsészeti tanára és Grot Miklós az odessai egyetem rendes philosophiai tanára irtak a M. Philos. Szemle szerkesztőségéhez az 1886. évben, melyekből értesültünk, hogy különösen 1860. év óta az orosz bölcseleti írókat jobbra az úgynevezett positiv bölcészet (Comte A., Spencer H., Darwin stb.) lelkesíti. Általában véve az orosz philosophálás 3 főbb irányban lel kifejezésre. Az első vallásos-mystikus irány, a második metaphysikus irány, a harmadik positiv, tudományos irány, ebben irnak Froitzky, Moszkvában, Grot Odessában. Általán Comte Ágost, Schopenhauer és Spencer eszméi uralkodnak az orosz philosophiai világban. — Az eredeti művek, melyek azonban még mindig valamelyik nyugati rendszerrel vannak kapcsolatban, lassanként eltűnedeznek s így a szó igaz értelmében eredeti, orosz, nemzeti philosophia bár jelenleg nincs is, de nagy szorgalom mutatkozik a nyugati rendszerek ismertetésében, lefordításában s átdolgozásában. Spencertől, Baintól, Mandsleytól, Schopenhauertől, Trendelenburgtól, Wundtól, Langetól, Kuno Fischertől, Ribottól, Webertől több művet birnak jó orosz fordításban. A jelzett levelek kapcsán értesültünk arról is, hogy Oroszországban két bölcseleti folyóirat van. A philosophiai munkák sorába csak philosophiai tartalmu dolgozatokat vettünk föl és oly munkákat, melyekben a különböző szakokba vágó tudományos részletek mellett a philosophiai rész összetörpül, nagyon természetesen mellőznünk kellett. Így a paedagogiai művekből csak olyanokat soroltunk föl, melyek elvi magaslatról, valamely bölcseleti rendszer alapján fejtegetik a nevelés és oktatás eszméit. Mellőztük továbbá az ó-kori különböző bölcseleti írók műveinek iskolai kiadásait is. Plato, Aristoteles, Xenophon, Cicero, Seneca stb. egyes műveinek az iskolák számára való átdolgozása majdnem minden évben, minden nemzetnél nagyban foglalkoztatta és foglalkoztatja a szellemeket. Az ilyenmő munkáknak száma temérdek.

E helyen kell megemlítenünk azon katalogust is, mely a Németországban megjelenő philosophiai és theologiai munkák jegyzékét szokta kisebb-nagyobb pontossággal közölni és melynek czíme: «Vierteljahrs-Katalog aller in Deutschland erschienenen Werke aus dem Gebiete der Theologie und Philosophie». 8° Leipzig, J. C. Hinrichs'sche Buchh., Verlags-Conto. 2 m. 25 pf.

Kezdjük mindenekelőtt a philosophiai folyóiratok jegyzékével. — Tudomásunk szerint a philosophia ügyét a következő szakközlönyök képviselik a világirodalomban: